

Szerkesztői szállítás
Belső-kiadályozás 21. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.
Az értékes cikkek díjaztatnak.
Kéziratok nem adának vissza.
Előfizetési díj:
Egész évre 12 frt.
Félévre 6 frt.
Negyedévre 3 frt.
Egy hóra 1 frt.
Megjelenik minden nap, az ünnepekét követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.
Hirdetési díjak:
Négyzet hasabozott garmond sor ára 6 kr. Feljegyző minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.
Hirdetések felvételnek:
Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22).
Hannoverben: es. Voglerne (Neuer Markt 11.).
Pesten: Lang Leopoldnál (Károlyi-utca 4. sz. melet.)

"KELET"
előfizetési feltételei:
Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Megyerendezés a küszöbön.

II.

(D.) A jövőre szervezendő megyeképviselő nem fog elemeire nézve az előbbi bizottmányoktól lényegesen különbözni, s így e részben semmi fontosabb változás elé nem megyünk, hanem fontosabb jogok lettek az új törvény által visszaállítva, melyeket az örmények birtak, de melyeket a megyebizottmányok nélkülöztek.

Ezek közül egyik fontosabb jog az, hogy a megyei költségvetés a megyeképviselő feladata lesz, s e költségek a megye házi pénztárából fedeztetnek.

Magyarországon elejétől fogva nagyot tartottak arra, hogy az egész közigazgatás a megye autonóm jogából folyván ki, ott a főispánok csak dignitariusként voltak; a közigazgatás központi hatalma az első alispán volt, kit a megye választott meg időszakonként.

Erdélyben nem volt épen úgy; itt a főispán nem volt pusztán dignitarius, sőt ellenkezőleg ő volt a megye legfőbb közigazgatási tisztviselője, rajta fektült a megye adminisztrációja nézve a legfőbb felelősség; a megye kerületekre s járásokra lévén beosztva, a megye élén állott a főispán, a kerületek élén az alispánok, főbírók, illetőleg királybírók, s a

járások élén a szolgabírók, illetőleg dullók. Hetenként egyszer a központon tisztviselő ülésre összejöttek a kerületek chefjei a főispán elnöke alatt, s együtt végezték a megye közösebb közigazgatási s nagyobb községi ügyeit stb.

Igy a megye és az ottani közigazgatás élén álló tisztviselő, kit megyénkben a király föltétlenül, a székvárosban pedig a megyék választása alapján nevezett ki, és pedig állandó tisztviselővé, az ország pénztárából vette fizetését, s hivatala az ország cardinalis hivatalai közé tartozott, s e szerint a megyék legfőbb tisztviselőinek fizetését nem a megyei keblől pénztár hordozta.

Most e részben lényeges változtatás elé megyünk. A közigazgatás egészen átmegy a megye autonóm hatáskörébe, a főispánnak csak annyi befolyás engedtetik, a mit a kormány ellenőrködési joga követel, mely ez ellenőrködési jog nélkül a rendről és biztonságról felelős épen nem lehetne.

Ezután nálunk is az első alispán lesz a közigazgatási functióknál az, a mik voltak ekkorig főispánaink; a kerületi tisztviselők fogalma nincs meg az új rendszerben; a megye csakis járásokból áll, s a közigazgatás főtényezői a központon az első alispán s a járásokban a dullók, illetőleg szolgabírók.

E szerint most az első alispánok kezébe lesz mindaz központosítva, a mit eddig a főispán a kerületek fejeivel (főbírók, alispánok, királybírók) végezett; szükség esetében helyettesítvén az első alispánt a főjegyző.

Hogy ezen mostani rendszer által a megye autonóm joga határozottabban van elkülönítve az országos jogtól, mint a mi előbbi rendszerünkben, az világos; ha vajjon parlamentarizmus és felelős kormány alatt volt-e erre oly nagy szükség, mint lett volna azon collegialis kormányok alatt, melyek alatt e merevebb autonóm jogokat minden veszély nélkül nélkülözhetők; az már más kérdés, melynek vitatása nem tartozik ide; annyi bizonyos, hogy új al-

val erkölcselen csábításainak nem engedtek, szintén mártír halállal multak ki.)*

Ily körülmények között szent Gergely sem kerülhetett ki a király üldözéseit, mert Tiridates őt is — ámbár rokona volt — iszonyuan elkinoztatván, egy ronda, s kigyóktól hemzsegő mély gödörbe dobatta, hol — a legenda szerint — hollók által tápláltatott. Innen azonban hosszas szenvedések után csodálatosan kiszabadul, minek következtében maga a király országgyűlésével s egész népével együtt követi őt s fölveszi a keresztiséget. (305-ben.)

Igy lett sikere a kereszténység terjesztésében tanúsított fáradhatlan buzgalmának, úgy hogy ezután rövid idő alatt nagy haladást tett az evangelium tana Örményországban.

Miután Gergely a bálványtemplomokat szétromboltatta, s helyettük püspökségeket, zárdákat, papnöveldeket (seminarium) és a népnevelésre iskolákat alapított, nagy és fényes kísérettel ment Caesareába, ezen város püspökéhez szent Leontiuszhoz, hogy ez őt az ujonnan keletkezett örmény egyház pásztorává szentelje föl. Leontiusz örömmel fogadta a küldöttséget, s Gergelyt — az örmény egyház alapítóját — Örményhon patriarchájává avatta.

Ez időtájt történt Nagy Konstantin császár megérkezése is; minek folytán a már kereszténynyé lett örmény király Tiridates is, sz. Gergely és több előkelő örmény főúr kíséretében Romába utazott, szent Péter utódja s Konstantin látogatására.

Rómában a császár nagy kitüntetéssel fogadta Tiridates, s vele barátságos viszonyba lépett; másrészt pedig I. Sylvester pápa és Gergely is barátságot kötöttek egymással, írásban kötelezvén egymást, hogy mindkét egyház között mindenkor tökéletes egyetértés lesz, s az örmények híven fognak ragaszkodni az egyetemes romai egyházhoz. Egyszersmind Gergelyt a pápa patriarchai méltóságában is megerősítette s a többi patriarchát illető jogokkal ruházta fel.

Az örmény egyház alapítója igen észszerűen járt el akkor, midőn a bálványképek papjait ott és akkor, a hol és midőn megengedhető volt, azon jövedelmekben és jo-

kotásainknál épen e téren nagyon scrupulosusok voltunk a municipális autonómiai jogokra nézve, melyekkel más téren igen keveset gondoltunk, pedig épen az administratio az, a mely az egyéneket oly komolyan érdeklő rend s a személybiztonság érdekében minél erősebb és biztosabb, s minél szabatosabb és összevágóbb szervezést követel, s hol a kormányzatnak legkevésbé lehetne joga a felelősséget másnak nyakára vethetni.

Igaz, hogy a rend és biztonság érdekében a főispánok szükség esetében rendkívüli hatalma által van gondoskodva, s így nem vonatott ki a talaj a kormány felelősség alól; de jövőre nem bír a főispán azon befolyással a közigazgatásra, hogy összeköttetései által maga alkossa meg, készítse elő s közvetlen kezei között tarthassa a belső rendet; ezen fontos szerep- és hivatáskör legnagyobb részben az első alispán kezeibe megy át. A főispánnak hatalma van megfékezni a rendetlenséget, de nincs hatásköre fejleszteni közrehatása által a nép rendszertétét, hatalomra van eszköze, de nincs a közvéleménynek maga körüli összpontosítására, mi által megelőzheti a rendetlenségeket.

Világos e szerint, hogy jövőre az első alispán lesz a megye legfontosabb tisztviselője, s ő az, kit a megyének a legkörültekintőbben kell kiszemelnie, mert az ő képességétől, erélyétől s hivatalos buzgalmatól első sorban fog függeni a jó közigazgatás, a jó rend, s az ő népszerűségétől az egyetértés s összetartás.

Lényegesen megváltozik jövőre a főjegyző szerepe is. Régi főjegyzőinknek első sorban a fogalmazási szakmában kellett kitűnniök, a megyegyűlések sokoldalú jegyzőkönyvei, a követségi utasítások s az örökös representatiók nem ritkán próbálták meg főjegyzőink tollát, kik e mellett a tisztség s törvényszékek rendes referensei is voltak; náluk tehát inkább a törvénytudományt, s az íróasztal melletti tevékenységet kellett keresni; jövőre a törvényszékekkel, melyek a megye hatásköréből egészen ki vannak véve, a főjegyzők épen nem fognak

gokban, melyekkel azelőtt éltek, meghagyta azon feltétel mellett, ha megtérnek és korábbi hitüket, szokásaikat, erkölcsüket és babonáikat elhagyják.

Különösen emé pogány papok fiait vagy rokonait iparkodott fölkeni az evangelium papjaivá, hogy így a kereszténység elleneit lehetőleg csekély számmal szállítva alá, s hogy ez által őket is megnyervén az új tan részére, a keresztény vallás annál erősebb gyökereket verjen az országban.

És mert a „világosító” — miként maga is panaszkodva írja Leontiusznak — a kereszténység behozatala első éveiben nagy szükségét érzett a lelkipásztorokban, felkereste tehát a görög, syrus és egyiptomi papokat és szerzeteseket, s ezeket is a térítés nehéz műve alatt az ország lelkész-ségéhez fölvette.

Tevékenységet azonban ennyi elfoglaltatás daczára az irodalomra is kiterjesztette, s e téren különféle műveket hagyott hátra, melyeknek nagy része mai napig fenn maradt. Ilyen a „Haszasapadum” vagyis Stomata címmel ellátott szentbeszédek (homiliák) gyűjteménye, melyet a megtért örmények ker. hitbeni oktatására szerzett, s a melyből eddig csak egy kiadás látott napvilágot, Konstantinápolyban 1731-ben. Tanításait Gergely az örmény néphez kétségkívül örmény nyelven tartotta*) de görög betűkkel írta — nem lévén még akkor feltalálva az örmény alphabet. Ezen beszédek, föltéve hogy valódiságukat a történelmi ítéset minden kifogása ellen be lehetne bizonyítani, nagyfontosságúak volnának valamint általában a tudományra, úgy különösen az örmény egyház régi szertartásaira vonatkozólag.

Az örmény egyház alapítójának több ima is tulajdonítatik, melyek az örmény breviariumban találhatók föl, s a fegyelem és jó erkölcsök előmozdítását czélozzák. Ezekhez van csatolva ama husz kánon, mely az I. nicaei egyetemes zsinaton készítettett, s melynek hitelessége fölött az örmény és nyugati bírák egyiránt sokat vitakoztak.

Azon szorgalmas munkásság, melyet ez időben az

*) L. A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei. Eredeti örmény kutyók után írta Lukácsy Kristóf. Kolozsvár. 1870. (I. könyv 61 l.)

*) V. S. Versuch einer Geschichte der Armenischen Litteratur von Fr. Neumann. Magyarra fordította s átdolgozta Avéd Jakab, tanárjelölt. Pest, 1869.

*) Az örmény egyház most szentekül tiszteli őket, s tiszteletükre külön ünnepet rendelt. S. J.

bajlódni, s főbb teendőik a közigazgatási térre központosulnak; ők leendének az első alispánok jobb kezei, kell tehát, hogy ők is minél kitünőbb közigazgatási képességek legyenek, önmagokban a toll emberével kell egyeztetni a tevékenység emberét.

Lényegesen változand a járások főnökeinek (szolgabírók, dullók) hatásköre is, kik jövőre egyedi közegei a megyék részeinek, kik azt, a mit ekkor a kerületek fejeivel együtt teljesítettek és inkább amazoknak erkölcsi felelősségére, most magok egyedül s saját erkölcsi kötelességükre fogják teljesíteni. Kötelességük lényeges változásával szolgálásra emlékeztető nevüket is meg kellett volna egyúttal változtatni, mert ők többé nem szolgabírók, sőt semmiféle bírók sem, miután a bírói hatáskör a közigazgatástól elválasztott, sokkal inkább nevezetethetnének járási ispánoknak.

A feladatok ezen lényeges változásával követelésük is lényegesen változott. Az első alispánnak mindig a központon s így jobbadán városokon kellett lakniok, részökre a megyék illendőbb fizetéséről gondoskodni kénytelenek; hasonló igényök van a főjegyzőknek és a többi központi tisztviselőknek. A szolgabírók fontossá vált hivatali állásokban kevéssé megfelelőleg vannak oly összegekkel díjazva, minőkkel az országos hivataloknál csak az irnokok díjaztatnak, s melyekkel néhol a hivatalszolgák díja versenyez. És a közigazgatási tisztviselők díjának csekélyisége annál tarthatatlanabb, mert hivataluk nem örökös, az csak időszaki s folyvást alá van rendelve a közvélemény változó szeszélyeinek, s attól lehet tartani, hogy minden alkalmasb talentum e nagy biztosítatlanság s csekély díjazás miatt más kedvezőbb térre vonul el, miután maga a szolgálat is oly zaklatott, hogy a nagyobb vagyonu emberek nem örömet teszik ki magukat e nem kellemes szolgálat kényelmetlenségeinek.

És itt van már a bökkenő főleg kisdied megyeink financiaális körülményei miatt. Azon összeg, a mi a pénzügyminiszter kiszámítása szerint a kisebb megyékre a közadóból visszaháramlik, messze távol áll egy autonóm megye háztartásának követelményeitől, s így a megyei történelmi jog és autonomia dicsőségét a kisdied népességű megyék lakói a reájok vetendő rovatatokban, a nagyobb megyék lakóihoz nem arányosítható áldozatokkal fogják hordozni. Ezért lett volna jó a megyerendezést a megyék szabályosabb politikai felosztásával kezdeményezni.

Örmény ifjuság az irodalom terén tanusított, szintén Gergely atyai gondosságának köszönhető; mivel az ő közreműködése folytán — mint fennebb érintettük — Örményhon minden nevezetesebb városában nyilvános iskolák és zárdák alapítottak, mely utóbbiak — mint az a közép-korban keleten és Európában is szokásos volt — a mai seminariumok helyét pótolták, s képezdül szolgáltak az ifjuság kiművelésére.

Vil. sz. Gergely egyik fiát Aristagest hagyván utódul a patriarchai széken, 332-ben, 75 éves korában fejezte be tettűs életét, egy évvel a király halála előtt...

Azóta közel tizenhatodfél század tūnt el az idők hosszú sorából, mialatt Örményhon önálló, független politikai léte is már rég elenyészett, de apostolának emléket maiglan is a világ minden részében, áhitatos kegyelettel őrli meg az örmény!!

Simay János.

Derly Anatole.

(G. Landeur beszéle.)

VI.

(Folytatás.)

Nekem úgy tetszett, hogy a nő e szavaiba egy kis kacérság vegyűlt. Anatole szerelmmel csüngött arcán, érezte a tréfa jéghegét átfutni testén.

— Mathild! kiált föl megragadva a nő fenyegető kezét — mikor engedi meg már, hogy kinyilatkoztassam, menayire szeretem őnt? Mikor szűnik meg mindig csak tetézni gyötrelmeimet?!

— Látja mennyire észrevehető szavaiból az a könnyelműség, mely az egész emberiséggel közös. Önök férfiak nem beszélhetnek egy órát sem nővel, hogy ne vegyítsenek szerelmet a társalgásba. — Ah! Derly ur! mily jó jósoltam önörl, midőn barátommá fogadtam; ön tudhatja, hogy ennél többet nem tehetek, mert egy ígért kötve tart.

— De kérem, nem visszavonható-e ez ígért? hisz ön mondta, s én remélem is, hogy fölbonjta a szövetséget, melyről meg vagyok győződve, hogy boldoggá nem teszi soha. E pillanatban a szolgá felém indult s én jobbnak láttam visszavonulni. Néhány lépést barátom, azután Anatole felé fordultam s mindent elkövettem, hogy jelen létemet észrevessem vele.

Anatole észrevett, egész zavartan jött előmbe, s jobb-ját nyújtá.

Most általában meglehetősen kis népességű megyeinknek alig marad más feladata, mint hogy vagy oly silányul fizessék tisztviselőiket, hogy végre minden jobb erő e különben is legzaklatottabb szolgálatról elvonuljon, s így a közigazgatás megbízhatlan kezekre menjen át; vagy pedig reducálni a járásokat, két járásból alkotni egyet vagy háromból kettőt, hogy a megye budgetje a néptől épen megbírhatlan áldozatokat ne követeljen, midőn különben is el van ölte a közvetett s közvetlen adók minden nemeivel, s másfelől a tisztviselőknek is oly fizetés legyen biztosítva, hogy lehessen a szolgálat terén megbízható erőket megtartani.

Ez az egyik legfontosabb problema, a mit a megyéknek meg kell fejtenők.

BELFÖLD.

M.-Vásárhely, 1871. június 18.

(Vége.)

A gyűlés a főkirálybíró eljárását a miniszteri szabályrendeletnek a fegyelmi hatóságról intézkedő §-val teljesen megegyezőnek találván, tudomásul vette s jelen panaszlevelet is a főkirálybíróhoz használat végett áttette.

Most P. Miklós panaszra hozta a gyűlést pártkülönbség nélkül izgatottságba s előidézett egy heves tanácskozást, melynek az a különös tulajdonsága volt, hogy mindenki hévvel és szenvedéllyel szólott, pedig mind egy értelemben szóltak, egyetlen szónokot kivéve.

Ez a nagy párt-fusio a M.-Vásárhely városa által közelebről felállított vámkérdésben jött létre.

A két hóval ezelőtt tartott közgyűlésből felirat küldetett a belügyminiszterhez, ezen új közvetvám eltörlésére, s megkérte volt a város, hogy a válasz leérkezteig ne léptesse életbe az új vám-tarifát, melynek kihirdetését Marosszéki bizottmánya meg is tagadta.

Válasz nem érkezett.

A vámkihirdetés nélkül életbe léptettetett.

A közönség zúgolódik, mert daczára a vám-tarifának, megvámolja ma a fasszekeret a favám árendása, in natura egy szál fával 50—60 kr. értékig, azután megvámolja a közvetvám 5 krig, vesznek tőle még szemót-vámot és azután, ha a mezőség felől jön, hidvámot is fizet s megvámolják a prismázó szekereket még a vámsorompón kívül is azon kövezetről, mely még nincs, s mely, ha volna sem tapodtatnék a sorompón kívül.

A ki ezen vámfelállítás megengedését kormányunknak tanácsolta, az nem tudta előre látni a következményeket, — Marosszéket felzaklatta M.-Vásárhely érdekéért, s Vásárhelynek $\frac{1}{10}$ részét felingerelte maga Vásárhely hatósága ellen.

Az ellenszenv már is csökkentette a forgalmat a városon, elidegenítette a széket a várostól, s most két napig tette ingerülten zajossá Marosszéki bizottmányi gyűléstermet.

— Mily szerencsés véletlen, jer, mutassalak be Stern Mathild kisasszonynak.

Meghajtám magam a kedves fiatalnő előtt, ki mosolygva így szólt: Derly ur sokat beszélt önörl, hírebölrég ismerem már.

— Nekem tegnap éj óta van szerencsém ismerni a kisasszonyt.

Nem láthatám, de annál nagyobb gyönyörrel hallgatom.

— Hogyan? ön tudja?

— Nem tudom, de gyanitom.

Ekkor intett, hogy foglaljak helyet a fapadon, s a társalgás megeredt.

Stern Mathild német születésű, tökéletesen beszéli nyelvünket a francziát noha a német hangsúlyozástól nem ment.

Oly dolgokról, melyek az ő korabeliek előtt ismeretlenek, a legértelmesebben beszélt.

Később tudtam meg, hogy művésznő.

Én mint kinek semmi oka sem volt a felhevülésre, mint Anatonlenak, hidegen itélek e nőrl, kit akkor láttam először s már akkor oly tetteit vettem észre, melyek nem voltak biztositékok Anatole jobb jövője iránt, ha t. i. a rajongásig szerelmes e fiatal német kisasszonyba.

Anatole figyelmesen hallgatta minden szavát, s minden eszme villanatra, minden elmés ötletre, melyet beszédébe szőtt, rám nézett, mintegy felizgatva bennem a csodálás érzetét.

Az idő repült, Stern Mathild intett a szolgának, hogy szedje össze a könyveket, s albumokat, melyek körülötte heverték; szegény fejének! volt mit hurezolni, s e könyvek nélkül soha ki nem lépett szobájából, de beléjük sem nézett.

— A viszontlátásig! mondá kezét nyujtva Anatonlenak s igen szívesen köszöntve engem, míg arcán élénk derűség lebegett. Anatole közelebb ment hozzá, s egész halkán sugott neki pár szót, melyből semmit sem értettem.

— Talán... felele a nő hangosan, — mintha tagadni akarta volna, hogy köztök titok van.

A mint eltávozott, Anatole karon fogott, s együtt haladtunk vissza Weiberbe.

— Mondd, kérlek, mit jelent e viszony e nővel, kiroi nekem egy szót sem szóltál?

— Van már egy hónapja is, hogy ösmerem, de tegnap annyit beszélni valónk volt, hogy eszembe sem jutott.

— Megvallom, kedves Anatole, megérkezésem óta e vidéken oly sok meglepetésnek voltam szemtanuja, hogy

Határoztatott, hogy a belügyminiszter újölag kéressék meg, hogy a várossal vétesse revisió alá ez új institutiót, s tagadja meg tőle további jóváhagyását.

Sürgettetett, hogy e tárgyan deputatio is menesszessék a miniszterhez, ezen végső eszközöz azonban a gyűlés ezuttal nem kívánt nyulni, azt a belügyminiszterbe helyezett bizalmával megférhetőnek nem tartván s akorra halasztotta, midőn netalan kedvezőtlen válasz érkeznék, vagy a válasz tovább is késnék, teljes bizalommal remélvén, hogy a belügyminiszter a bizottmány igazságos és méltányos kérését egyszerű feliratra is ezuttal teljesíteni fogja.

Megemliténdőnek tartjuk itt, hogy gr. T. V. kérészt adott be ez alkalommal, melyben a várostól egynegyed órára eső koronkai jószágából 14 holdat a széki iskolai alap javára felajánl azon feltétellel, hogy azon földre a széki adjon heti s eszközözöln országos vásár tartási jogot, melyen csak is m.-vásárhelyiek vámostassanak meg. *)

A kérés a tisztséghez tétetett át.

Végül meg kell emlékeznünk az utóbbi ülésnap rendkívüli eseményeiről is.

Kevéssel a gyűlés bezárta előtt felolvastatott B. S. bizottmányi tag panasz levele, melyben előadja, hogy a tegnapielőtti gyűlés folyama alatt ötlet a tanács terem egyik szegeletében J. D. bizottmányi tag megtámadta, szidalmazta és fenyegette.

Elismeri panaszöl, hogy mint egyén felhozott sérelme orvoslását más uton kell hogy keresse, azonban mint a bizottmány tagja orvoslást kér.

Az igaz, hogy a gyűlés tagjai megsértését a régi törvény a gyűlés, mint bíróság által rendelte megtorlani; azonban erre mulaszthatlan feltét volt akkor, hogy a jelkérés a megsértés pillanatában ugyanazon gyűlésben történjék, s a gyakorlat nem is mutat fel esetet, melyben széktörési per tárgyává oly sérelem tétetett volna, mely nem a gyűlés színén nyilván történt, mert a törvény az ily széktörési perrel tagjai sérthetlenségének védelmében saját testülete méltóságát kívánta védeni.

A jelen eset nem nyilván, nem színén, s nem a tanácskozás megzavarásával, hanem a tanácskozás zavartalan folyama alatt a néptömeg hátánál egy szegeletben állitta-

*) Sajnálattal látjuk e két, sokszoros kapcsolcsal összefűzött törvényhatóság ily szerű harczt. Tagadhatlan, hogy fizetni senki sem szeret, de viszont az is kétszégbevonhatlan, hogy az új törvényhatósági törvény is megadja — a miniszteri megerősítés föntartása mellett — az önmegadóztatás jogát minden törvényhatóságnak. Maros-Vásárhely csak is önmagát adóztatja meg e vámmal, mert az árut szállító székbéliek a vásárló városiakon veszik meg a vámal fizetett néhány krt, a mely, például a faszállításnál, koránt sem rughat 50—60 krra, mint azt t. biz. tag állítja. A székt most augsoldó tagjai már akkor voltak értesülve a város szándokáról, midőn a miniszter még nem engedélyezi e vámszedési jogot: miért nem szóltakak föl akkor? A mi azt az argumentumot illeti, hogy a polgárság 8 tizede ellene van a vámnak: az természetes, mert — nó, mert Madarász is bátran hivatkozhatott a nép megszavaztatására, ha akar-e adót fizetni? De szerintünk egy intelligens székt intelligens bizottmánya convenienter alig foghat kezét a „nem fizetünk!” párttal, ha a népesség 99 századát is teszi az. — Mi tehát, épen ellenkezőleg, azt várjuk és kívánjuk kormányunktól, hogy a helyesen engedélyezett vámszedési jogban megtartass Maros-Vásárhely városát, de vizst szigorú felügyelete általkényszerítse, hogy az így befolyó jövedelmet valóban is a kitűzött s a város emelkedését célzó rendeltetésére fordítsa. Szerk.

türelmetlenül várom a kimenetelt. De hogyan ismerkedtél meg Stern Mathilddal?

— Néhányszor láttam Párisban, az osztrák nagy követnél; szépsége s szellemgazdagsága már akkor hírhedt volt, de közelebből nem ismerkedhettem meg vele. Azután két évig nem láttam; midőn a véletlen ide hozott társaságába, felujtók a régi ismeretséget, s falusias szomszéd-ságban élünk.

— De, kérdem tovább — hogyan lehet az, hogy ily fiatal lány magára lakik egy külön álló lakban? ... megvallozzam ez a tulzott függetlenség kissé különösnek tűnt föl nekem.

— Oh! felelt Anatole, ennek egész története van.

— A melyet te nekem elbeszélisz, nemde?

— Kétszégkívül.

— Akkor hát hallgatók.

VII.

Stern Mathild Németország egyik legnagyobb családjának ivadéka. Igen fiatalon árván maradt s roppant vagyon örökölt. Körében csoportosultak a bámulók, kik midennap követelték, hogy válaszszon. Csakhamar a salonok királynője lön, s az embereket rabszolgáinak képzelé, kik engedelmeskednek parancsainak. Természetesen, férjhez menni nem akart, nehezen esett volna megválni a szereptől, melyet annyira megszokott. Azok közül, kik nőül akarták venni, egyet sem szeretett. Mathild csak szabadságába volt szerelmes. Aztán igen fiatal volt s tudta, hogy még van idő válsztania. Egyik nagybátyjánál lakott, ki azon időben gyámja volt.

Nagybátyja — egy nyugalmazott tábornok, — kinek sona sem volt gyermeke, véghetlen boldognak érzé magát, hogy ily gyámleánya lehet.

Háza, — mely sokáig csak öreg barátait látta — oly központ lett, hol Bécs magas vendégei találkoztak. Növendékét bevezeté a társaságokba s a fiatalok, kik Mathild kezét sovárogták, zsbongtak körülé. A vén tábornok gyöngéd apai szerepet vitt. Leánya minden ohaját teljesíté, legkisebb vágyait valósitá. Ily modor által oly befolyásra tett szert, hogy megkedvellette leányával a férjtelen állapotot.

Az öreg önző volt, s félt, hogy Mathild, ha oda hagyja, háza mint előbb, szomorú, elhagyott leend. Ugy megszokta már a makacs, nyugtalan gyermeket — ki örömmel, büszkeséggel tölté el nagybátyja kebelét; 20 éves fiatalnak képzelé magát, ha ünnepi egyenruhájában leányával a táncsteremen végig sétálhatott.

(Folyt. köv.)

k megtörténtnek — a gyűlés és elnök tudomással arról em bírtak, s a sérelmes tudomásra hozni azt akkor elmulasztotta.

Ma már, az eset 3-ad napján, a 3-ik gyűlésben ez esetről székfoglaló pert erőszakolni, a gyűlés nem tartotta lehetőnek.

Magán sérelmekre nézve pedig a gyűlés nem illetékes, annak a törvény más utat szabott ki. Gr. T. Zs. nézete sem talált pártolásra, ki azt indítványozta „B. S. panaszára, mondja ki a gyűlés J. D. elleni rosztalását.”

Igaz, hogy ily határozatot mutat fel a képviselőház jegyzőkönyve, de az indítványozó elfelejtette, hogy (si licet magnis componere parvula) Horvát Boldizsár miniszter megsértése a képviselőház nyilvános ülésében a tanácskozás folytán, a teljes ház tudomásával történt.

A közgyűlés az irt tekintetből a panaszlevelet panaszlóakat sérelme törvényes uton orvosolhatása végett visszaadani határozta.

És most a legrendkívülbb sajtáságos eset történt; B. S., ki maga írja panaszlevelében, hogy tudja az utat, melyen sérelmét orvosolnia kell, midőn a bizottmány T. Zs.-on kívül egyhangulag ugyanezen nézetből indult ki, s még az elnök azon felszólítására, hogy ha valaki ellenkező nézetben van, nyilatkozzék, egyetlen szó sem emelkedett más irányban, akkor a határozat feletti elégtelenségét a megindulás hangján nyilvánítván, kinyilatkoztató, hogy mindaddig még megsértett polgári becsületének elégtétel nem adatik, e gyűlésben megjelenni nem fog. Gr. T. Zs. pedig ugyanezen incidensből t. jegyzői állásáról s ezzel bizottmányi tagságáról lemondott, s mindketten a termet elhagyták.

Mi megvalljuk, sajnálunk, hogy a bizottmányi gyűlés két tagot vesztett csupán félreértésből a székfoglaló törvény nem értéséből, de vigasztal az, hogy a nevezett bizottmányi tagok tulajdonképen semmiről sem mondtak le, mert hiszen ez a bizottmány akár mondunk le, akár nem, kézelebről megszűnik, az újnak alakítására már a választmány ki is küldetett, s lemondott tagtársainknak ujlág való megválasztása ezen incidens után, ha nem bizonyosabb, legalább is oly bizonyos, mint a lemondás előtt.

Egy bizottmányi tag.

A magyar delegáció.

A tengerészeti bizottság jun. 20-kán ülést tartott. A kormány részéről megjelent b. Pöckh altábornagy, Eber sorhajókapitány és Gaál Jenő sorhajóhadnagy. Első sorban tárgyalattak azon tételek, melyek az altengernagy nyilatkozatáig függőben hagytak.

Váltó- és alkuszdiakra, valamint pénzvesztésekre tavaly 20,000 frt szavaztatott meg, 1872-re pedig 60,000 kérték. Felvilágosítás folytán a bizottság ezen összeg megszavazását ajánlani fogja a delegációnak. Az időközi kamatok a múlt évi budgetben 170,000 frttal voltak előirányozva, az akkori delegáció azonban ezen összeget 240 ezer frtra emelte. A jelen költségvetésben ismét csak 170 ezer frt van e czimen előirányozva. A kormány képviselői a tapasztalás folytán szerzett adatokkal kimutatták, hogy ezt még a legnagyobb takarékoság mellett is legfőlebb 170,000 frtra számíthatni, minek folytán csupán a 170,000 frt beállítását fogja az albizottság a delegációnak ajánlani. A virement kérdése ma ismét függőben hagyatott. Az albizottság ugyanis alcizmek szerint átruházási jog nélkül kívánja a budgetet megszavaztatni, míg a kormány képviselői ezt igen nagy korlátozásnak tekintik. A tengerészeti szakosztály különben még egyszer bővebben meg fogja fontolni a kérdést, s a legközelebbi ülésben ez iránt nyilatkozni fog. Az albizottság ezeken kívül figyelmébe ajánl a tengerészeti szakosztálynak a stabilimento technikat Fiumében, hogy a konkurrenzia a különböző munkáknál fenntartassék.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, június 23.

— Nulla dies sine — programme! ez most Párisban a jelszó. Ma a mérsékelt köztársasági képviselő jelöltek szónokoltak, mert tegnap a radikálisok tették azt, hogy holnap ismét amazok szónokolhassanak s így tovább. Egyben azonban megegyeznek ezen szónokok, mindnyájan bizonyos pártok legitim irányu törekvései ellen fordulnak és azon veszélyre utalnak, mely a bourbon-, orleans- s boneparte-türedékek közti surlódásról a nemzetre háramolnék.

A „Times”-nak párisi levelezője szép dolgokat ír Franciaország jövője fölött, melyből a következőt közölni jónak látjuk: Párisnak és vele Franciaországnak jövője épen nem megnyugtató; mert a commune emberei ismét mozognak; kezdik vesztésük ijedségét felejtetni és új bátorságot tanúsítanak. Nem mintha új felkelés volna várható, de kezdenek titkos összezejöveleteket rendezni, hogy a dolgok jelen helyzete fölött tanakodjanak, hogy déli Franciaországban igazassanak, szóval, hogy tetteleg bizonyítsák be azt, a mi fölött jogosan kételkedtünk, t. i. hogy léteznek. Különben a bekövetkező választások le fogják az álcákat rántani, mert természetfölötti hatalomnak kellene közbelépnie, ha a válsztások minden zavar nélkül folynának le.

A francia ultramontanok kezdik már belátni, de későn, hogy nagyon téves eljárás követtek, midőn az ismeretes petitiót a pápa világi hatalmának visszaállítására végett a nemzetgyűlésnél beadták, mert a „Monde” igyekszik azon benyomást, melyet a hír a közönségre tett, azzal gyengíteni, hogy kijelenti ma, mikép a püspökök korántsem akarják a pápa világi hatalmát visszaállítani fegyverrel, hanem ők csak azt értették, hogy diplomatiai uton hasson oda a nemzetgyűlés. Ez is sok volna nézetünk szerint, mindazonáltal e tulbuzgó urak feledni látszanak máiól holnapra, a mit irtunk; vagy a „boszú karja”, melyet Olaszország ellen felhívtak, csak diplomatikai interyentiót jelentene?!

Thiers végre megsokalta azon ráfogásokat, melyek a

francia kormánynak Olaszország iránti szándékaira vonatkozólag nevével kapcsolatba hozattak. A francia végrehajtó hatalom feje egy köriratba tiltakozik ezen föltevések ellen, melyek bár a francia papság illojális, hazafiatlan magatartása által provokáltattak, még sem jogosultak egy oly kormányval szemközt, minő jelenleg áll a francia állam élén. Thiersnek azonban nem elég csak szép frázisokban tiltakozni azon föltevések ellen, melyek őt és kormányát a legrosszabb hirbe hozzák, hanem erélyes rendszabályokra is el kell végre már határoznia magát azon hazafiatlan, s egy ultramontán chimára által elszédített papság ellen, melynek a bevégett tények, s a modern államrenddel való összeférhetlensége egy jó szomszédot folyton fenyeget, s otthon a házi tüzhelyt egyenetlenkedések színhelyévé teszi.

Egy június 21-iki versaillesi távirat mondja: A nemzetgyűlés tegnapi ülésében a kölcsön tárgyalása kezdetett meg, Thiers kifejtette a pénzügyi helyzetet. E szerint a hadikárpótlás még 3 milliárdra megy; a francia bank kölcsönöz 1330 milliót. — Az 1870 és 71-ki budgetek deficitje 1631 millióra fog menni. Konstatálja továbbá Thiers, hogy a franciaországi szerencsétlenségek által eredő terhek 436 milliót fognak tenni, mely összegben azonban 200 milliónyi törlesztés is befoglaltatik. Az újabb javaslatba hozandó adók nehezek lesznek ugyan, de mégsem elviselhetlenek s a jelen pénzügyi helyzetet felsegítik. Thiers beszédét élénk tetszésnyilvánítás közt végezte. Ezután a kölcsön részletes megvitatása került szőnyegre. Az első szakasz elfogadtatik s utána a bizottság egy külön szakaszt szur be, mely szerint a kik takaréktárakba pénzeket tesznek be, jogot nyerjenek onnan kölcsönöket felvehetni. E második és a többi szakasz is — végül pedig az egész tjavaslat egyhangulag elfogadtatik.

— Az orosz lapok nagyon panaszkodnak a német telepítvényesek ellen, hogy azok kiváltságaiknál fogva nemcsak nem tanulnak oroszul, hanem mindenütt, a hol nagyobb mennyiségben telepedtek le, az orosz érdekek ellenében Germániát alkotnak. Így több kerületben a németek leszavazzák az oroszokat és a képviselőbe oly egyéneket választanak, kik egy szót sem tudnak oroszul. A lapok egyre izgatják a kormányt a németek ellen; de ugyanazon kormány, mely a lengyelekkel oly kegyetlenül bánt el, vagy nem akar, vagy nem mer a németek ellen fellépni.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, június 23. 10 ó. — p. d. e.

Érkezett: június 23 11 ó. 45 p. d. e.

A visszalépő Gorove titkos tanácsossá lesz; Szapáry, államtitkár, szintén visszalép; helyét Hieronimy osztálytanácsos foglalja el.

A párisi tőzsdén nagy pénzűség uralkodik; a kölcsön-papírok már pari felett kelnek. Rothschild 2 percentért az egész kölcsön beszerzést el akarta vállalni; Thiers azonban nem fogadta el, hanem 26-dikán közalírássra bocsátja. A nemzetgyűlés elfogadta az indítványt, melyszerint az Elsassiaknak Algirban ingyen föld osztatik ki.

Garibaldi egészségi állapota aggasztó.

Az olasz kormány betiltá az international Olaszországban.

A német csapatok hazaszállításánál a lipcei vasuton szerencsétlenség történt. Számos ember élet esett áldozatul.

NAPI HIREK.

— Az „Erdély”, e folyton tartalmasuló szépirodalmi lap, hirrovatában örömmel látjuk, hogy a M. Állam az a hire, mintha Fogarasi Mihály, r. kath. püspök, megyéjében kihirdetett volna az infallibilitás dogmát, valóltan. És e czáfolat annál hitelesebb, mivel az „Erdély” szerkesztője, köztudomáslag, maga is r. kath. áldozár s így avatott ismerője a kath. egyházi ügyeknek.

— Király ő felsége 100 frtot ajándékozott a tornamegyei zsarnói izraelita hitközségnek, imaház építésre.

— Alig néhány napja emlékeztünk meg Vilim Jánosról, Békés-Csaba érdemekben megöszült derék néptanítójáról, s most már halál-hírét olvassuk a lapokban. Áldás emlékének!

— Dr. Miksa György, Alsó-Fehér megye törvényszéki bírāja, alapos késztűségű jogtudós, ki az irodalom terén is tón kísérletet, történelmi elbeszéléseivel, e hó 18-kán jobb létre szenderült. Váratlan halála közrészvétet keltett. Nyugodjék békében!

— Maros-Vásárhelyi levelezőnk írja: június 20-kán este fényesen sikerült a képviselővé megválasztott b. Orbán B. tiszteletére rendezett fáklásmenet. Az üdvözlő szónoklatra b. Orbán felelvén, fölfogadta „híven és szentül, hogy követségé alatt mindazt, mit mult vasárnapi beköszöntőjében ígért, keresztülvinni igyekszik.” Tehát jövő tavasszal, jegyzi meg levelezőnk, két frtos sóval szözzük leveünköt, nem lesz egy „német katonánk” sem, Magyarország teljesen szabad és független lesz s lerázza a mostani nyomoru bilincseket. Ezenkívül specialiter Maros-Vásárhely érdekében meg fogja nyitattni mielőbb a vasutat s a Marost egész Vásárhelyig hajókázhatóvá teendi. „Nagy volt öröme és halála Orbánnak, végzi levelezőnk, a város lelkes polgárai iránt, kik buzgó kitartással homlokán a szenvedés és méltatlan üldözés Krisztusi tövis koronáját (O. B. saját szavai) a dicsőség babérkoszorujává változtatták át.” A megható jelenet vég-tableauja egy forró ölelés, két hangos csók volt, melyet a képviselő ur a városház erkélyén mellette álló főkörtésével, tisz. Kovács Áron urral váltott. Mily megható!

— A nagyenyedi ref. zsinatról tegnap közlött tudósításunk téves értesülésen alapulhatott, miután egy ma

vett hiteles távirat arról értesít bennünket, hogy a zsinat csak e hó 22-dikén vette tárgyalás alá az egyház-szervezeti törvényt s azt, hosszas vita után, egész terjedelmében elfogadta. A részletes tudósítást legközelebb adandjuk.

— A kolozsvári nyomdász-testület által a Raffai-kertben június 25-kére tervezett tánczvigalom, a közbejött esős idő következtében, esetöleg jövő vasárnap fog megtartatni, mit annak idejében a t. közönség tudomására juttatni el nem mulasztandja a rendező bizottmány.

— Gróf Péchy Manó kir. biztos Pestről Bécsbe utazott.

— Beküldetett. Tisztelt szerkesztő ur! Nagy szolgálatot tesz a „Kelet” a perlekedő közönségnek, az által, hogy Kolozsmegye törvényszékének rendes ülésében előadandó perek jegyzékét közli; de rendkívül fontos volna nemcsak a kolozsvári lakosokra, hanem az ország több lakóira nézve is, ha a Kolozsvár városa a törvényszékénél előadásra készülő perek jegyzéke is közöltetnék és pedig hetenként. Egy érdekelt. (Mi Kolozsmegye törvényszéki jegyzőjétől az előadásra kerülő perek jegyzékét fölszólítás nélkül kaptuk, de szívesen közöljük az ügy érdekében, és azért ez alkalommal a t. jegyző urnak köszönetet szavazunk; a Kolozsvár városi törvényszék nem tisztelt meg eddig bennünket ily jegyzékkel, de igyekezni fogunk, hogy onnan is kapjunk ilyet jövőre. Szerk.)

— Bankó-hamisítók. A kolozsvári rendőrség erősen nyomoz néhány bankó-hamisítót. Már több befogatás is történt, és mint halljuk a gyanu nem alaptalan. Városi hírek nyomán a következőket írhatjuk. Mintegy hét év előtt egy kömetező városunkban bankó-hamisítás miatt elítéltetett s Szamosújvárra került a fogházba. A fogoly neje ez alatt egy más kömetezővel élt vad házasságban, ki néhány nap előtt Debreczenbe ment (minden gyanítható ok nélkül); ő aztán Debreczenben, a nő pedig tegnapelőtt Kolozsvárrt fogattak el bankóhamisítás gyanuja miatt.

— A helyi rendőrséget figyelmeztetjük a minorita utcza, közép-utcza felőli szöglet házára, melynek nagy kapuja valamely gabona raktárba vezethet, miután minden másod harmadnap egész tömeg, gabonával rakott szekér, vagy mokány ló fogja el, az amugy is nagyon szűk sikátort, sőt a járdát is, úgy hogy, néha csak életveszéllyel s meglehetősen undorító szemét közt gázolhat át, kit erre vezet végzete. Rakják le az illetők gabnájukat, de az udvaron s nem az utcán állva, mert az utcza mindenkié s nem az egyesé.

— Czélszerű ujtítás. A jogakademiákon jövő évtől fogva a „leczkekönyvek” (index lectionum) fognak alkalmaztatni, ép úgy mint az egyetemen. Ezen ujtításnak kétszeresen örvendhetünk, először, mert ez az első lépés a tanszabadsághoz, a hallgató maga jegyezven be a leczkét és a tanár nevét, kitől azt hallgatni akarja és bár a jogakademián nincsen mi és ki közt válogatni, hanem ezt a tárgyat és ezt az előadót kell bejegyezni, de örvendünk különösen azon, hogy az (index) magyarosodik. Valamennyi egyetemen német az index és csak is a doctori diplomák és absolutoriumok latinek.

— Kincésők, a nagyváradi várban, a szultán kincsét keresik. Egyiknek ugyanis egy „táltos” tudtára adta, hogy a váradi várban (megnevezte a helyet is, hogy hol) tömérdek kincs van. Elmondta, hogy ha az általa megjelölt helyen ásnak, legelőször is találni fognak a föld alatt egy szobát, tele orvosi szerekkel; ebből egy másik helyisége jutnak, hol a kincs — arany és ezüst — rudakban van letéve. Egy harmadik szoba pedig csupa drága mivű fegyverekkel van tele; e fegyverterem szomszédságában megtalálják a török császár pinczejét, melyben 6 hordó jó tokai, (börbe varrva minden hordó), fogja jutalmazni fáradságaikat. Embereinknek természetesen nem engedték meg, hogy csakugy „hübele Balázs” módjára feldurkásszák a helyett, de ez őket nem rettentette vissza; folyamodtak a temesvári parancsnoksághoz, mely 30 ftnyi bánompénz letétele mellett engedélyt adott az ásásra. Eddigél meg lehetsé mély gödröt ástak, de a vélt kincsek helyett csak egy bodzafa-gyökér lett fáradságaik jutalma. Ez őket legkevésbé sem ártalja, szentül híven, hogy a táltos igazat mondott s ők néhány nap mulva felfedezik a török császár kincseit, melyeket a „nagy futás” alkalmával — azon reményben, hogy még vissza jön érettek — a váradi várban hátrahagytak. Vajjon nem jobb lenne az atyafiaknak, ha tengerit kapálni mennének? minden nap megkereshetnének 80 krt. (Nagyvárad.)

— A szerkesztő kijelenti a „M. P.” (H. O.)-jának, hogy Herman Ottó nyelvtani botlásait, nem e rovat rendes vezetője sorolta fel a „Kelet” 141-dik számában. Így hát más mentséget kérünk.

— Csizmadiát fogott a „Magy. Polgár” (H. O.)-ja. Nem tudván jól magyarul, ebbeli járatlanságát matematikai tudományával akarja palástolni; de itt is csunyán felsült, mert a mathezishez ép oly keveset ért, mint a syntaxiszhoz. E tételt be kell bizonyítanunk. (H. O.) így okoskodik: $a = \text{sétatér}$, $b = \text{tő}$, $c = \text{sandolin}$. $P + D = \text{két tetszészerinti uri egyéniség}$; következőleg $D + P = a + b + c - D + P$. Ebből a képletből, valaki csak a mathesis alphájához ért, beláthatja, hogy a sétatér, a tő s a sandolin együttvége egy nagy semmi; meglehet csak azért, mert a „Polgár” vize *) mint a commune s internationale tiszteletbeli tagja és fogadatlan prókátora, ezek lételet mint magántulajdonokét, az emberi társadalomra nézve sérelmesnek íartja. O Hugo! wär'st du heim geblieben! (Ezt már az ujdondász írta.)

*) A mennyiben a víz vegytani jegye H. O. Most tudjuk hát, miért oly vizenyős a „Polgár” Szerk.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Jun. 22-én 5%. Metalliques 100 frt 59.55. Kamat —. 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 69.10. 1860. Kölcsön 99.80. Bankrészvény 785. Hitelintézeti részvény 200. frt. 290.20. London 10 ft. st. 100 frt. 23 1/4. kr. 124.—. Ezüst 121.75. Cs. kir. arany 5.88. Napoleonör 9.85.

Urbéri kötvények: Magyarországi 79.75. Temesi 78.— Erdélyi 76.52. Horvátországi 85.75.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

